

Till Saco
Att Tiina Kangasniemi
Box 2206
103 15 Stockholm
Tiina.kangasniemi@saco.se

Rnr: 60.17

Remissvar: Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg för äldre personer, SOU 2017:21

Sveriges Tandläkarförbund har fått möjlighet att besvara remissen Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg för äldre personer. Förbundet välkomnar att en plan tas fram för att äldre personer ska få vård, omsorg och tandvård av god kvalitet. Tandläkarförbundet delar uppfattningen att det krävs samlade insatser från äldreomsorg och från landstingens och kommunernas hälso- och sjukvård samt tandvård för att uppnå det målet.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår åtgärder som syftar till högre kvalitet, bättre förebyggande och rehabiliterande insatser, tryggad personalförsörjning och användning av välfärdsteknologi. Syftet är att genom långsiktiga insatser inom strategiskt viktiga områden säkra utvecklingen av god kvalitet i den framtida äldreomsorgen. Sveriges Tandläkarförbund ser positivt på de föreslagna åtgärderna och delar uppfattningen att en plan är nödvändig för att uppnå en personcentrerad sammanhållen och trygg vård och omsorg som bygger på kunskap.

Tandvården i utredningen

Fokus i kvalitetsplanen ligger på kommunernas vård och omsorg av äldre personer. I utredningen slås fast att det förebyggande munhälsoarbetet är viktigt särskilt för äldre personer med bristande hälsa och funktionsnedsättningar och det nämns vidare att det är angeläget att omvårdnadspersonalen deltar i den förebyggande tandvården och att alla i målgruppen i ordinärt boende nås av erbjudandet om uppsökande och förebyggande tandvård. Detta är helt i linje med det handlingsprogram som Sveriges Tandläkarförbund har tagit fram. Vidare nämns att ett stort antal sjukdomar samvarierar med en försämrad munhälsa och medför ökade krav

på att den äldre personen får adekvat stöd från andra. Det framhålls även att munnen upplevs som en intim del av kroppen och att det krävs stor kunskap hos undersköterskan som ska bistå och en väl fungerande förebyggande tandvård. Sveriges Tandläkarförbund (STF) vill i det sammanhanget lyfta fram det handlingsprogram för sköra äldres munhälsa som utredningen hänvisar till under rubriken Munhälsa i den del som handlar om Hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande insatser.

Utredningen konstaterar dock att ett stort problem är att personer som bor i särskilt boende för äldre och som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) inte nås av den uppsökande verksamheten. Endast en liten del av äldre personer som var berättigade tog del av detta stöd och särskilt svårt är att nå äldre som bor kvar hemma.

Tandläkarförbundets ser detta som ett mycket allvarligt problem som måste åtgärdas. Det måste även framhållas att det är av största vikt att omvårdnadspersonalen deltar i munhälsobedömning eftersom undersökningar visar att det är möjligt för personalen att påverka äldres munhälsa och allmäntillstånd i en positiv riktning genom noggrann munhygien.

STFs handlingsprogram för sköra äldres munhälsa

Att förebygga ohälsa i munnen är en viktig hälsoinsats för äldre eftersom den är central för välbefinnandet. Studier har visat att bakterier från munhålan kan sprida sig till andra organ och leda till en rad olika sjukdomar. Förlorade tänder kan dessutom göra det svårt att tugga. Munhälsan är särskilt utsatt under perioden som den friska oberoende äldre går mot ett ökat omsorgsberoende. Samtidigt finns det en risk att tandvårdskontakten går förlorad när den sköra äldre inte kan ta sig till tandvården. Förebyggande insatser och tidig intervention innan munhälsan blivit kraftigt försämrad är av största betydelse. Tandvården har en viktig uppgift att stödja åldrande patienter att fortsätta hålla en kontinuerlig kontakt med tandvården.

STF kan med glädje konstatera att utredningen pekar på följande *”Ett handlingsprogram har tagits fram av Sveriges Tandläkarförbund i samarbete med andra vårdprofessioner. Handlingsprogrammet vill inspirera till en bättre samverkan för de sköra äldres munhälsa, där munhälsan blir ett naturligt ansvar för alla professioner som möter den äldre.”* Utredningen lyfter även fram vikten av goda exempel vilket är sätt att inspirera och sprida erfarenhet som finns i handlingsprogrammet och som kan sporra andra aktörer.

Kompetensförsörjning

Tandläkarförbundet delar utredningens uppfattning att all personal inom vård, tandvård och omsorg i landsting, kommuner samt privata utförare bör i sin yrkesutbildning ha moment av gerontologi och geriatrik. STF vill framhålla att det även är viktigt att ha kunskap i gerontologi (tandvård för äldre) med hänsyn tagen till att andelen äldre i befolkningen ökar och att gruppen äldre som har erhållit avancerad tandvård t ex i form av implantat ökar och kräver kunskap hos vårdpersonalen. Dessutom finns ett klart samband mellan god munhälsa och allmän hälsa. Dessutom ser Tandläkarförbundet gärna att en nationell utbildning inom gerontologi och geriatrik på högskolenivå för biståndshandläggare inom äldreomsorgen tas fram.

Tandläkarförbundet föreslår även att regeringen ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram kunskapsstöd för kommunernas insatser inom hälsofrämjande och förebyggande arbete för äldre personer.

Tandläkarförbundet anser om utredningen

Tandläkarförbundet vill lyfta fram det positiva med en värdegrund för kvalitetsplanens genomförande, att det finns struktur och mål för planen och vad som ska uppnås inom en given tid samt en baslinje vid start för att kunna bedöma om ökad kvalitet uppnåtts. Alla de områden som ingår i planen ska definieras där tandvården ska ingå som ett viktigt område.

Avslutande synpunkter

Sammanfattningsvis vill Tandläkarförbundet framhålla att det är angeläget att ha en helhetssyn på den äldre personen där munhälsan är en viktig del. Det är viktigt att planen tillfogas redskap för uppföljning och utvärdering och att planen följs upp vart fjärde år samt att Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att i samverkan med berörda parter utveckla modeller för att beskriva status för vården och omsorgen om äldre personer som bas för en kontinuerlig uppföljning av den nationella kvalitetsplanen för vård och omsorg om äldre personer.

Bilagor   Tandläkarförbundets policydokument Äldres tandvård och munhälsa

Munnen är allas ansvar! Ett handlingsprogram för sköra äldres munhälsa

Med vänlig hälsning
Sveriges Tandläkarförbund

Hans Göransson
ordförande